

Az értelmiségi Bizottság irodalmi albizottsága a magyar írók helyzetéről és a kommunista írók feladatairól:

Kiindulási pont: mit csinált az ellenforradalom a magyar irodalomból? mi történt vele a felszabadulás egy évében?

Irodalom és közélet közötti viszony teljes megglazulása. Az irodalom nagy részében a l'art pour l'art, az élettől való idegenesség, a kálix közélettel szemben való közönyesség uralkodik. Ez éles ellentétben áll a magyar irodalom nagy hagyományaival; a magyar irodalom a maga csúcsjelenségeiben egyike a legközéletibb irodalmaknak. A visszahuzódás oka a legjobbaknál a tehetetlen undor áraszk az ellenforradalmi rezsimmel szemben; az írók zöménél azonban: kísérlet minden időben possibilisnek maradni. Ezek a hangulatok a felszabadulás után sem szűntek meg. A magyar irodalom tekintélyes részében formalisztikus, épigonszerű irányzatok uralkodnak; az írók szelleme telítve van pesszimiztikus és misztikus hangulatokkal, a nagy kérdésektől elfordulnak és csak belső, műtermi kérdések iránt érdeklődnek. Erős tendencia van a múlt /nemcsak a Ferencz-József-korszak, hanem még a Bethlen- sőt a Gombos-korszak idealizálására. / Egyes, a legkritikább esetben szervezett kísérletekkel a hangulat megváltoztatására az írók nagyrésze azzal a - valódi vagy kifogáskép felhozott - félelemmel reagál, hogy az irodalom demokratizálása, újbóli összefüggése a közélettel annak színvonalát súlyesíteni fogja. Az írók tekintélyes részében hamis arisztokratikus hangulatok uralkodnak, irtózás a tömegektől, sőt helyenként tömeggyűlölet is.

Az ellenforradalom természetesen atomizálta az irodalmat, széthulló tendenciákat keltett benne életre. A legfontosabb ilyen kérdés az ugynevezett népi és urbánus irodalom ellentéte, mely annyira kiélesedett, hogy ma a két csoporthoz tartozó írókat szinte szinte lehetetlen egy szervezetben, vagy akár csak egy folyóiratban egyesíteni. De ezen túlmenően a mai magyar irodalom számtalan kis csoportra, klikkre bomlik, amelyek egyáltalában nem hajlandók egymással együtt dolgozni.

Ezek között a körülmények között az első feladat kísérletet tenni irodalmi közvélemény megteremtésére. Itt a legelső feladat megmutatni, hogy az irodalom igazi nagy kérdései elválaszthatatlan összefüggésben állanak a közélet nagy kérdéseivel. Ennek kimutatására komoly irodalmi kritikára volna szükség. Az ilyen kritika létrejöttének ma igen nagy objektív akadályai vannak /a napi lapok kis terjedelme, folyóiratok hiánya. / Azonban az is kétségtelen, hogy mindezek a lehetőségek kellőképpen kiaknázva. A kommunista lapok irodalmi kritikája se mennyiségben, sem minőségben nem éri el, azt amit ma is meg lehetne valósítani.

Irodalmi közvélemény teremtése természetesen nemcsak a kritikán keresztül történik, bár ennek abban nélkülözhetetlen vezetőszeropje van. A Magyar Írószövetség feladata volna itt egyesítő, közvéleményteremtő munkát folytatni. Nem arról van szó, hogy világnézeti és irodalmilag egy nevezőre hozzuk az írókat, hogy megszüntessük a különböző irányzatokat, a feladat éppen az, hogy ez irányok harca egyrészt kiemelkedjék a személyeskedésből és a kicsinyes klikkszerűségből, másrészt hogy az Írószövetség legyen az a terránus, ahol ezek a harcok lefolynak.

T mag a
letere

Eredményes harc a demokratikus eszmék népszerűsítéséért az íróársadalomban csak akkor folyhat, ha legalább a kezdetei megvannak egy ilyen írói közvélemény-teremtésnek. Ehhez tehát mulhatatlanul szükséges az Írószövetség anyagi és szellemi megerősítése, továbbá legalább egy, de ha lehet több - irodalmi folyóirat megalakítása. A kommunista írók feladata minden területen maguk körül olyan aktivit teremtenei, mely magába foglalja a demokrácia szinte hiveit, pártállás, világnézeti különbségekre való tekintet nélkül.

Az írók mostani pesszimizmusában és perspektívátlanágában nagy szerepet játszik a publikáció lehetőségének szinte minimumra szorítása. Eltekintve azoktól a gyakorlati intézkedésektől, amelyeket e tekintetben tenni kell, a kommunista írók egyik legfontosabb feladata megmutatni azokat a perspektívákat, amelyekkel a demokratikus fejlődés megszilárdítása az irodalom számára jár. Eltekintve a már említett kérdéstől, az igazán nagy irodalom összefüggésétől a közélet kérdéseivel, kiemelendő az a tény, hogy a demokratikus Magyarország fejlődése, a néptömegek anyagi és szellemi felemelkedése mulhatatlanul olyan új olvasomözöniséget fog teremtenei, amely nemcsak anyagilag nyújt szélesebb létalapot az irodalomnak mint az eddigi, hanem minőségével, új igényeivel kedvezően fogja befolyásolni annak fejlődését.